

Andriessen

met de concurrentiepositie van de Amerikaanse economie. Tegen die achtergrond gezien, is het recente herstel van de dollar voor mij gepaald geen verrassing.

Overigens wil ik nog wel zeggen, dat het Centraal Economisch Plan 1978 is gebaseerd op de valutasituatie van eind februari, dus na de snelle appreciatie. Het niveau van dat moment is voor het gehele jaar ongewijzigd verondersteld. Ik kan de vraag van de geachte afgevaardigde naar bijstelling van het plan, de recente koerswijzigingen in aanmerking nemend, dus wel begrijpen. Aan de andere kant moet ik erop wijzen, dat frequente aanpassingen van dit soort beleidsstukken toch moeilijk uitvoerbaar zijn, ook al gezien de onberekenbaarheid en de tijdelijkheid van bepaalde ontwikkelingen op het gebied van de koersen.

Onder normale omstandigheden lijkt dan ook een bijstelling van het plan bij gelegenheid van de jaarlijkse indiening van de stukken in de MEV voldoende. Ik kan niet exact een kwantitatieve norm geven voor de vraag, of en wanneer je tot een tussentijdse wijziging zou moeten komen. Ik meen overigens dat de effecten van tussentijdse wijzigingen in het algemeen betrekkelijk eenvoudig kunnen worden berekend aan de hand van de gepresenteerde varianten.

Dan heeft de heer Simons nog geïnformeerd naar de relatie tussen het wisselkoersbeleid en het binnenlands economisch en monetair beleid, naar aanleiding van enkele recente binnenlandse economische maatregelen of voorgenomen maatregelen. Bij de behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer heb ik al gewezen op de prioriteit van het nastreven van stabiele verhoudingen tussen de koersen van ons land en die van onze belangrijkste handelspartners. Deelname aan het slang-arrangement is daarvan een logisch uitvloeisel.

De afgelopen periode heeft ons geleerd, dat mede dankzij de koersontwikkeling van de slangvaluta's, de in vergelijking met andere valuta's opgetreden appreciatie sterk heeft bijgedragen aan een vermindering van de inflatie. Kostenmatiging is een van de centrale doelstellingen van het beleid van het kabinet, niet alleen ten behoeve van de werkgelegenheid, maar ook ten behoeve van onze exportpositie. Beide houden overigens nauw met elkaar verband. Naar onze mening kan de concurrentiepositie slechts verbeterd worden als de kostenmatiging wordt gerealiseerd. Een ander wissel-

koersbeleid dan tot nu toe is gevoerd, zou in een open economie als de onze grote risico's met zich meegebracht hebben.

Internationale ervaringen met al snel optredende vicieuze cirkels van depreciatie en inflatie mogen hier als voorbeeld dienen. De ervaring leert nu eenmaal dat het kostenverhogend effect van een depreciatie voordelen in dit opzicht al zeer snel kan wegnemen. Wel proberen wij door het monetaire beleid de mogelijke appreciatie zoveel mogelijk tegen te gaan. Het beleid is er dan ook op gericht, overschotten op de lopende rekening van de betalingsbalans, die overigens sterk zijn teruggelopen, door middel van kapitaaluitvoer te compenseren.

De voorbeelden van binnenlands beleid die de heer Simons heeft genoemd, behoeven naar mijn mening geen gevolgen te hebben voor het wisselkoersbeleid. Geheel in de lijn van het betoog dat ik zoëven heb gehouden, beogen zij, de concurrentiepositie van het bedrijfsleven te verbeteren en hopelijk zal dat voor de export een positief effect hebben.

De heer Terwindt heeft gesproken over de termijn, genoemd in artikel 6 van het wetsontwerp, van ten hoogste twee keer zeven dagen ten aanzien van een eventueel verbod van aan- of verkoop van betaalmiddelen, vorderingen, geldswaardige papieren en dergelijke. Die bepaling is bedoeld voor extreme omstandigheden. Hoewel ik hoop dat zij nooit zal behoeven te worden toegepast, kunnen wij haar helaas niet missen. Omdat het echter een maatregel met een nogal drastisch karakter is, hebben wij de termijn zo kort mogelijk gehouden, zij het dat enige termijn natuurlijk nodig is.

Over soortgelijke bepalingen in het buitenland kan ik thans slechts vermelden dat in de Bondsrepubliek Duitsland de minister van financiën de bevoegdheid heeft de markt te sluiten. Daarbij is geen maximumtermijn gesteld.

Ten slotte wil ik een opmerking maken over de waardering van de Nederlandse goudvoorraad in de boeken van de Nederlandsche Bank. De geachte afgevaardigde was met name benieuwd naar de berekeningswijze van de minimumprijs, die bij de balanswaardering een rol speelt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan na hetgeen ik daarover reeds heb medegedeeld in de Tweede Kamer thans nog toezeggen dat in elk geval op zo kort mogelijke termijn het parlement van de volledige te treffen regeling in kennis zal worden gesteld. De toekomstige

waardering zal in elk geval ruim liggen boven de tot nu toe gehanteerde officiële goudprijs. Als waardeeringsgrondslag zal dienen het laagste jaargemiddelde van de goudprijs uit de afgelopen drie jaren, waarbij een veiligheidsmarge in acht wordt genomen.

De vraag in welke valuta de goudvoorraad zal worden gewaardeerd, kan in in deze beantwoorden dat dit in de guldensprijs zal zijn. In een extreem geval zou hantering van de dollarprijs ertoe kunnen leiden dat het jaar van de laagste dollarprijs het jaar van de hoogste guldensprijs is. Dit zou dan niet stroken met de veiligheidsmarge die wij hierin noodzakelijk achten.

Ik wil de Kamer graag danken voor de impliciete steun die zij aan dit wetsontwerp heeft toegezegd.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsontwerp wordt zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van het wetsontwerp **Invoering van een minimumkapitaal bij oprichting van naamloze en besloten vennootschappen (13 483)**.

De beraadslaging wordt geopend.

□

Mevrouw **Van der Meer** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! In een artikel in het maandblad 'De Naamloze Vennootschap', jaargang 1970/1971, aflevering 4 en 5, stelt professor Sanders vast dat de voorbereiding van het wetsontwerp om tot invoering van de besloten vennootschap over te gaan, niet gelukkig is geweest. In zijn artikel pleit professor Sanders ervoor, alsnog bij amendement een minimumkapitaal voor de besloten vennootschap voor te schrijven. Hij wenst de hoogte van het minimumkapitaal op f 50.000 te stellen. Het argument dat hij ter ondersteuning van het minimumkapitaal bezigde, komt erop neer, dat men voor de beperkte aansprakelijkheid die een besloten vennootschap kenmerkt, toch wel een prijs mag betalen.

Hoewel de afwezigheid van een verplicht minimumkapitaal stellig niet de enige factor van belang is geweest, is de wildgroei van besloten vennootschappen mede te wijten aan het feit dat voor de beperkte aansprakelijkheid niet een drempel van enige omvang werd opgeworpen. Achteraf bezien was het pleidooi van professor Sanders om een minimumkapitaal van

Van der Meer

f 50.000 bij de invoering van de besloten vennootschap voor te schrijven volkomen gerechtvaardigd. Het is te betreuren dat de snelheid waarmee de parlementaire behandeling zich toentertijd diende te voltrekken, het niet toeliet het voorstel van professor Sanders in de beschouwingen te betrekken.

Profetisch waren ook de woorden van mijn illustere voorganger, de heer Brongersma, bij de behandeling in deze Kamer van het wetsontwerp over de besloten vennootschap. Hij meende dat de geringe bezinning die op het wetsontwerp werd toegelaten aan de ernst van de materie afbreuk deed (Handelingen van de Eerste Kamer, zitting 1970-1971, blz. 1066).

Wat is er sindsdien gebeurd? Vanaf 1973 worden er jaarlijks tussen de 10.000 en 15.000 besloten vennootschappen opgericht. Het is een ongekend hoog aantal, wanneer men bedenkt dat tussen 1962 en 1970 het aantal opgerichte naamloze vennootschappen per jaar varieerde van 2000 tot 4000 (Van der Heijden/Van der Grinten, Handboek nr. 40).

Nu zou dit niet zo bezwaarlijk zijn, indien zich niet tegelijkertijd allerlei vormen van fraude met besloten vennootschappen voordoen die uit oneigenlijk gebruik van de besloten vennootschappen voortvloeien. De behandeling van het nu aan de orde zijnde wetsontwerp heeft in de Tweede Kamer, evenals bij de schriftelijke voorbereiding in deze Kamer, voldoende voorbeelden opgeleverd van oneigenlijk gebruik c.q. misbruik van besloten vennootschappen om hierop nogmaals in te gaan.

Het wetsontwerp vertoont onmiskenbaar een aantal zwakke punten.

1. Het bedrag van f 35.000 is aan de lage kant, wanneer men zich realiseert dat tegenover dit bedrag een beperkte aansprakelijkheid staat van aandeelhouders tegenover de besloten vennootschap tot het bedrag van het geplaatste kapitaal dat straks minimaal f 35.000 dient te bedragen. Een bedrag dat weinig meer is dan het salaris, inclusief sociale lasten, van één laagst-betaalde werknemer gedurende één jaar. Het zijn vaak de werknemers die mede de BV-vorm moeten betalen.

Dat dit minimumkapitaal voor 'bonafide' ondernemers een onoverkomelijke barrière zou kunnen vormen betwijfelen wij. Op grond van bij voorbeeld het Basisbesluit vestigingseisen kredietwaardigheid en handelskennis jo de Vestigingswet Bedrijven 1954

zullen vaak zelfs hogere eisen gesteld worden.

Bij de besloten vennootschappen kunnen ondernemers voor diverse risico's hun aansprakelijkheid uitsluiten via zogenaamde exoneratiebedingen.

Zoals bekend is ten aanzien van de werking van dergelijke bedingen een uitermate genuanceerde jurisprudentie ontstaan (HR 19 mei 1967, NJ 1967-261 Saladin/HBU-arrest en HR 20 februari 1976, NJ 1976-486 Pseudovogelpestarrest). Deze jurisprudentie maakt in een aantal gevallen een beroep op het exoneratiebeding onmogelijk. Het verschil met deze beperking van aansprakelijkheid en die, welke de besloten vennootschap met zich brengt is dat ondernemers via hun eenmansbesloten vennootschap in staat zijn om behoudens de werking van artikel 1401 BW een ongenueanceerde, algemeen werkende uitsluiting van persoonlijke aansprakelijkheid in het leven te roepen. Dit heeft tot gevolg, dat uitsluiting van persoonlijke aansprakelijkheid van een ondernemer zich kan voordoen in verhoudingen waarin dit niet door een exoneratiebeding bewerkstelligd kan worden. Men denke hierbij onder meer aan aanspraken, op sociale verzekeringswetten gebaseerd. Tegen deze achtergrond dient men niet al te scrupuleus te zijn bij het bepalen van de hoogte van het minimumkapitaal. Een minimumkapitaal van tweemaal het bedrag dat in het wetsontwerp wordt genoemd had ons bepaald niet overdreven toegeschenen.

2. Het wetsontwerp biedt geen waarborg tegen bestaand misbruik van de BV-vorm. Het minimumkapitaal geldt immers niet voor bestaande BV's, uitgezonderd de regeling die verband houdt met de inkoop van eigen aandelen, de terugbetaling op aandelen en de vermindering van de stortingsplicht. Dit is des te bezwaarlijker nu in de laatste jaren zo'n groot aantal BV's is opgericht. Men moet bepaald niet vreemd opkijken, wanneer de - vroeger fiscaal aantrekkelijke - handel in lege BV's opnieuw de kop op gaat steken met als achtergrond het storven van het minimumkapitaal te ontgaan.

De Minister van Justitie heeft toegezegd aandacht te besteden aan deze problematiek bij het wetsontwerp waarbij bepalingen uit de Tweede Richtlijn ook op de besloten vennootschap toegepast zullen worden. Ons inziens is grote haast bij de indiening van dit wetsontwerp geboden.

3. Op het minimumkapitaal dient ten minste f 35.00 gestort te worden.

Dit betreft een uitermate billijk voorschrift. Aan de sanctionering van dit voorschrift schort echter nog het een en ander:

a. zolang niet ten minste f 35.000 op het geplaatste kapitaal is gestort, is een bestuurder aansprakelijk voor de door hem verrichte rechtshandelingen (artikel 69 en 180 Boek 2 BW). Door inschakeling van een vertegenwoordiger kan een bestuurder artikel 69 c.q. 180 gemakkelijk ontduiken. Hij verricht de rechtshandeling dan immers niet zelf!

b. het voorschrift dat artikel 69 c.q. 180 behelst, werkt ook niet wanneer een NV of BV als bestuurder optreedt. Men dient deze mogelijkheid niet als onwaarschijnlijk van de hand te wijzen. In het vennootschapsrecht komen zo langzamerhand de meest draconische constructies voor!

c. de artikelen 69 en 180 werken ook in zoverre onbevredigend, dat zij geen doorbraak van aansprakelijkheid bewerkstelligen, voor zover een aansprakelijkheid van de vennootschap ontstaat die niet op een rechtshandeling berust. Dit is met name van belang bij aanspraken, gebaseerd op sociale verzekeringswetten. De sanctie op de minimum stortingsplicht werkt dus niet in het voordeel van dergelijke aanspraken. Dit wordt naar onze mening door geen enkel argument gerechtvaardigd.

4. Een logisch sluitstuk op een regeling tot invoering van een minimumkapitaal bestaat daarin, dat ook tijdens het bestaan van de NV of BV telkens een reëel eigen vermogen van f 35.000 aanwezig dient te zijn. Dit sluitstuk ontbreekt in het wetsontwerp. Het realiseren van een dergelijk voorschrift is minder ingewikkeld dan het lijkt. Men kan denken aan de volgende regeling: bij het opstellen van de jaarrekening dient de accountant na te gaan, of het reëel eigen vermogen van f 35.000 bedraagt. Als dit niet het geval is, dient hij ervoor zorg te dragen, dat dit in het Handelsregister wordt vermeld. Zolang het reëel eigen vermogen minder dan f 35.000 bedraagt, is de bestuurder aansprakelijk voor de door de vennootschap verrichte rechtshandelingen. Wij zouden graag van de Minister vernemen, wat zijn visie is op de gesignaleerde punten, alsmede wat hij denkt daaraan te doen.

Bij mijn fractie is de vraag gerezen, hoe groot de behoefte thans nog is aan dit wetsontwerp. Misschien kan de Minister daarop een antwoord geven. Voor ons spelen twee factoren een rol:

Van der Meer

1. tijdens de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer is door mijn partijgenoot de heer De Graaf aan de Minister gevraagd of de nieuwe norm reeds bij het uitoefenen van het preventieve toezicht zou kunnen worden gehanteerd (Handelingen Tweede Kamer, zitting 1977-1978, blz. 633). Daar is de Minister - zij het onder enig voorbehoud - op ingegaan en reeds op 2 februari jl. is daar uitvoering aan gegeven. Ik wil verwijzen naar de brief die de Minister heeft gezonden aan het Hoofdbestuur van de Koninklijke Notariële Broederschap, zoals deze is gepubliceerd in het WPNR, nr. 5421, blz. 101. Het bedrag ad f 25.000, genoemd in paragraaf 7 van de Richtlijnen 1976 wordt blijkens deze brief gewijzigd in f 35.000. Deze vorm van pseudo-wetgeving geeft een indirecte binding van de burger. Immers - om met prof. Belinfante te spreken - de notaris die zorg moet dragen voor de oprichting van een NV of BV zal zich uiteraard richten naar de richtlijnen, die de Minister van Justitie voor zijn goedkeuringsbeleid heeft gepubliceerd. Wat in de praktijk wordt toegepast geven wij - bij aanneming van dit wetsontwerp - status van wet. Een wel te begrijpen, maar niet geheel bevredigende gang van zaken.

2. In de Staatscourant van 6 maart jl. wordt medegedeeld dat de Minister- raad ermee akkoord is gegaan dat de Nederlandse wetgeving wordt aangepast aan de tweede EEG-richtlijn over het vennootschapsrecht. Deze richtlijn heeft betrekking op de oprichting van NV's en op de instandhouding en wijziging van het vennootschapskapitaal. In aansluiting aan de richtlijn beperkt het wetsontwerp zich eveneens tot de NV.

Veel bepalingen van de richtlijn kunnen in Nederland ook op besloten vennootschappen worden toegepast. Daarvoor is echter een afzonderlijk wetsontwerp in voorbereiding, aldus het bericht. Over de open-end beleggingsmaatschappij wordt niet geschreven. Harmonisatie van het vennootschapsrecht is erg belangrijk. Ad hoc-regelingen dienen voor zover mogelijk te worden voorkomen. Omdat er twee afzonderlijke wetsontwerpen zullen worden ingediend - hetgeen onze fractie betreurt - willen wij nu reeds aandringen op een gelijktijdige behandeling. Daarmee wordt onze inziens de duidelijkheid van het vennootschapsrecht gediend.

Mijnheer de Voorzitter! Aan dit wetsontwerp liggen twee motieven ten grondslag: een bijdrage tot het we-

ren van misbruik van de BV-vorm en inspelen op de aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de op 13 december 1976 vastgestelde Tweede Richtlijn van de EG. De conclusie van mijn fractie is dat - ondanks hetgeen hiervoor is aangevoerd - het nu ahangige wetsontwerp een stapje in de goede richting is.

□

De heer **De Gaay Fortman** (PPR): Mijnheer de Voorzitter! Het wetsontwerp tot invoering van een minimumkapitaal bij oprichting van naamloze en besloten vennootschappen is door de Minister zelf terecht geschetst als een kleine, waarschijnlijk zelfs zeer kleine bijdrage tot de bestrijding van het misbruik van deze rechtsvormen. Over het wetsontwerp valt, na alles wat er aan de overzijde gezegd is en mede gezien de geringe betekenis die het heeft, niet veel te zeggen, al verdient het zoëven door mevrouw Van der Meer genoemde punt van de aansprakelijkheid van bestuurders bij niet-volstorting van het statutair vereiste minimumkapitaal ongetwijfeld enige aandacht.

Mijn fractie had kunnen volstaan met een eenvoudige stemverklaring over dit wetsontwerp, ware het niet dat wij nu voor het eerst Minister De Ruiter zelfstandig optredend in deze Kamer kunnen begroeten. Aan de overzijde is opgemerkt, toen de Minister daar voor het eerst verscheen, dat de tijd voorbij is dat men op Justitie meende te kunnen volstaan met een puur vakjurist en werd het ambt van de Minister geschetst als een van de belangrijkste politieke ambten in het kabinet. Dat lijkt ons juist, maar de Minister heeft zich tot nu toe niet doen kennen als een politicus. Onze fractie vindt dat ook niet erg. De wetgeving, waarin de Minister van Justitie een belangrijke rol speelt, is vaak niet meer dan het formaliseren van een rechtsontwikkeling die in het maatschappelijke leven al heeft plaatsgevonden, het oog houden voor deze ontwikkelingen en het scheppen van de juiste formele kaders waarbinnen het recht zich verder kan ontwikkelen.

Dan is op Justitie behoefte aan een juridisch geschoold generalist, met oog voor maatschappelijke ontwikkelingen. Het is welbekend, dat onze fractie niet uitmunt in vertrouwen in het thans zittende kabinet. Met te meer vreugde kan ik zeggen, dat het beleid van de Minister van Justitie zoals wij dat tot nog toe hebben gezien en de behandeling van zijn wetgeving die aan de overzijde aan de orde is ge-

weest, uitgesproken vertrouwenwekkend zijn. Het beleid kenmerkt zich door deskundigheid en openheid voor maatschappelijke ontwikkelingen. Wij hebben het vertrouwen dat de Minister de rechtsontwikkeling niet zal doen blokkeren of remmen door partijpolitieke hobbies of ruzies en politieke Prinzipienreiterie.

Ik zei al dat het wetsontwerp van geringe betekenis is. De bescherming die hier wordt geboden heeft vooral betekenis voor de fiscus en de uitvoeringsorganen van de sociale verzekering, die in hun contacten met malafide natuurlijke- en rechtspersonen de vrijheid van handelen missen die privéburgers wel bezitten. Er zou alle aanleiding zijn bij een wetsontwerp van zo'n geringe betekenis het gehele onderwerp van het misbruik van de rechtsvormen van besloten vennootschap en naamloze vennootschap aan de orde te stellen, zoals aan de overzijde ook min of meer is gebeurd. Dat is echter oneigenlijk gebruik van wetgeving. Bovendien zou het bij deze Minister een illusie zijn want hij verwijst dan naar de studies die over dat onderwerp worden verricht. Wanneer zal die studie naar verwachting worden beëindigd? Wij kunnen niet blijven wachten. Het gaat hier om een uitgesproken dringende zaak. Zoals de Minister ook bij andere stukken van wetgeving heeft gedaan zouden wij iets willen zien van een tijdschema voor de wetgeving die wij op dit punt kunnen verwachten.

Oneens zijn wij het met de Minister dat de discussie over wetgeving ter bestrijding van misbruik van rechtspersonen alleen aan de hand van concrete wetsontwerpen zou moeten geschieden. Voor voorontwerpen van wet hoeft niet nog een discussie plaats te vinden. Maar dat lijkt ons hier een uitgesproken omslachtige procedure. Het verdient wellicht aanbeveling, zodra de studie gereed is, naar wij hopen op korte termijn, een discussie te laten plaatsvinden over de beginselen van wetgeving en enkele belangrijke regelingen die daarin zullen worden opgenomen alvorens de Minister ons confronteert met kant en klare wetsontwerpen.

□

De heer **Heijne Makkreel** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik sluit mij graag aan bij de welkomstwoorden van de heer De Gaay Fortman ter gelegenheid van het eerste optreden van de Minister in deze Kamer. Anders dan hij zal ik mij echter hoofdzakelijk aan de stof van dit wetsontwerp houden.